

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060205

DOM
2022-11-22
Stockholm

Mål nr
M 15064-21

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2021-11-24 i mål nr M 2797-21,
se bilaga A

PARTER

Klagande

Länsstyrelsen i Skåne län

Motpart

Solpark GDMT AB

Ombud: Jur.kand. J.E.

SAKEN

Anmälan för samråd avseende solcellspark på fastigheten A i Ängelholms
kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och
miljööverdomstolen Länsstyrelsens i Skåne län beslut den 28 april 2021,
dnr 525-43290-2020, att förbjuda nyanläggning av solceller på
fastigheten A i Ängelholms kommun.

Dok.Id 1867262

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Skåne län har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa länsstyrelsens beslut att förbjuda den anmälda verksamheten.

Solpark GDMT AB har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har anfört i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen.

Bolaget har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med i huvudsak följande förtydliganden.

Solcellsparken har inget gjutet betongfundament som skadar eller inverkar på jordbruksmarken. Marken är således återställbar. Vidare ökar solcellsparken den biologiska produktionen genom en ökad biodiversitet då nya arter bereds plats. Både produktion av fossilfri el och livsmedelsförsörjning är väsentliga samhällsintressen. Dessa intressen står dock inte i motsatsförhållande till varandra eftersom marken inte kommer att tas ur produktion, den kommer i stället att användas på ett annat sätt under viss tid. För att kunna anlägga en solcellspark krävs utöver gynnsamma förhållanden även en viss typ av infrastruktur så som närhet till anslutning till elnät för inmatning av el. Det är därför inte kommersiellt möjligt att etablera solcellsparker var som helst. Dessutom är tillgång till mark en utmaning för en enskild fastighetsägare som endast har sina egna fastigheter att tillgå.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Enligt den allmänna hänsynsregeln om val av plats i 2 kap. 6 § första stycket miljöbalken gäller att det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Av samma bestämmelses andra stycke framgår att, vid prövningen av en verksamhet som

har anmälts för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, bestämmelserna i 3 och 4 kap. samma balk ska tillämpas om det är fråga om ändrad användning av ett mark- eller vattenområde.

Bolaget har i detta fall anmält att det på ett markområde där det idag bedrivs jordbruksverksamhet ska uppföras en solcellspark. Mark- och miljööverdomstolen bedömer därmed att anmälan rör frågan om ändrad användning av markområdet, varför bestämmelsen i 3 kap. 4 § miljöbalken är tillämplig vid prövningen.

Enligt 3 kap. 4 § andra stycket miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Området där solcellsparken ska placeras utgör brukningsvärd jordbruksmark. Solcellsparkens konstruktion, omfattning och livslängd innebär att det är fråga om en anläggning i den mening som avses i bestämmelsen. Anläggningen ska kopplas till elnätet och kan, med hänsyn till dess produktionskapacitet, i och för sig anses tillgodose ett väsentligt samhällsintresse.

I frågan om den planerade solcellsanläggningen tar markområdet i anspråk gör Mark- och miljööverdomstolen följande bedömning. Solcellsanläggningen omfattar cirka 4,5 hektar och planeras bestå av flertalet rader ställningar som solpaneler monteras på. Montageställningarna kommer att ge solpanelerna viss lutning och sitta fast i marken med markskruv. Solcellsanläggningen, som har en uppskattad livslängd om cirka 30 år, kommer att hindra brukandet av marken i vart fall under panelerna närmast marken och där ställningarna fästs. Jordbruksmarken kommer därmed att tas i anspråk på ett varaktigt sätt. (Se prop. 1985/86:3 s. 158.) Att marken i ett senare skede skulle kunna återställas förändrar inte bedömningen (jämför Mark- och miljööverdomstolens dom den 30 juli 2020 i mål nr M 7163-19 och dom den 9 november 2018 i mål nr P 8280-17).

För att avgöra om solcellsanläggningen ändå ska kunna tillåtas måste det därmed utredas om en lokalisering av anläggningen på ett tillfredsställande sätt kan ordnas på annan mark som inte är brukningsvärd jordbruksmark. Med ”tillfredsställande” avses

enligt förarbetena att lokaliseringen av anläggningen ska vara fullt godtagbar från samhällsbyggnadssynpunkt. Den alternativa lokaliseringen ska vara tekniskt och funktionellt lämplig samt ekonomiskt rimlig. (Se prop. 1985/86:3 s. 158.) En exploatör som vill ta brukningsvärd jordbruksmark i anspråk kan därför behöva genomföra en utredning som visar att det inte finns annan mark som är bättre lämpad för ändamålet (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 27 januari 2022 i mål nr P 14634-20). Hur omfattande en lokaliseringsutredning ska vara beror på omständigheterna i det enskilda fallet, däribland vad som ska anläggas. I ett fall som detta är det inte tillräckligt att utredningen begränsar sig till tillgänglig mark på en viss fastighet.

Bolaget har inte presenterat någon konkret redogörelse för alternativa lokaliseringar av solcellsanläggningen. Den utredning som finns i målet är inte tillräcklig för att komma till slutsatsen att det är nödvändigt att ta i anspråk jordbruksmarken på den aktuella platsen. Det är därför inte förenligt med 3 kap. 4 § andra stycket miljöbalken att tillåta solcellsanläggningen. Mark- och miljödomstolens dom ska därför ändras och länsstyrelsens beslut fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand och Li Brismo, tekniska rådet Kerstin Gustafsson samt tf. hovrättsassessorn Simon Nesterud, referent.

Föredragande har varit Stina Bagge.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2021-11-24
meddelad i
Växjö

Mål nr M 2797-21

PARTER

Klagande
Solpark GDMT AB

Ombud: Jur.kand. J.E.

Motpart
Länsstyrelsen i Skåne län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Skåne läns beslut den 28 april 2021; ärende nr 525-43290-2020, se bilaga 1

SAKEN

Nyanläggning av solceller på fastigheten A i Ängelholms kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen upphäver Länsstyrelsen i Skåne läns beslut den 28 april 2021 i ärende nr 525-43290-2020.
2. Mark- och miljödomstolen återförvisar ärendet till länsstyrelsen för fortsatt handläggning i enlighet vad som anges nedan under rubriken ”Domskäl”.

Dok.Id 598750

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.domstol.se/vaxjo-tingsratt		måndag – fredag 08:00–16:00

BAKGRUND

Den 17 november 2020 inkom Solpark GDMT AB (bolaget) till Länsstyrelsen i Skåne län (länsstyrelsen) med en anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken avseende nyanläggning av en solcellsanläggning på fastigheten A i Ängelholms kommun.

I anmälan med kompletteringar uppgav bolaget bl.a. följande. Ytan för solcellsparken är mindre än 5 hektar. Motivering för val av plats – Söderläge. Tillför mångfald i kulturlandskapet och för deras gård. Området används idag övervägande som åkermark. Det förekommer ingen skugga som kan skymma solpaneler. Dessutom passerar elledningar på ett avstånd av 600 meter sydväst om fastigheten. Befintliga tak på ekonomibyggnader är för små för en storskalig elproduktion. Markägaren har inte tillgång till någon icke brukningsvärd jordbruksmark. Idag begränsas den regionala tillväxten på grund av den låga elproduktionen i Syd. Fossilfri el är ett samhällsintresse. Ledningar kommer att ligga på 60-80 cm djup och kommer att grävas upp i samband med avvecklingen. Panelernas garanterade livslängd är 25 år. I praktiken är livslängden beräknad till 30 år. Om panelerna då fortsatt är i bra skick så vore det dåligt för miljön att skrota dem i förväg. Bolaget har möjlighet att fortsätta arrendet även efter de 30 åren. När anläggningen till slut är utjänt kommer den att forslas bort och marken återställas. Återställandet ska ske så att området kan användas för jordbruk. Pålar dras ur marken, alla paneler monteras ned, schakt grävs upp och kablar tas ur marken. Det sammanlagda antalet solpaneler uppskattas till 9 120 stycken. Avstånden mellan varje rad med solpaneler uppskattas till cirka 8,5 meter. Detta ger minst bortfall i form av skuggning men också mer utrymme för växter och djur. Det blir en biotop inom ytan som premierar insekters möjlighet att ha en fristad i kulturlandskapet och det ökar mångfalden. Estetiskt är platsen även bra för den har liten påverkan på grannar.

Länsstyrelsen förbjöd i beslut den 28 april 2021 åtgärden.

Solpark GDMT AB (bolaget) har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen och begärt att målet ska handläggas med förtur.

Mark- och miljödomstolen avslog i beslut den 18 juni 2021 begäran om förtursförklaring.

YRKANDEN M.M.

Bolaget yrkar att mark- och miljödomstolen ska undanröja länsstyrelsens beslut och återförvisa målet till länsstyrelsen för skyndsamt handläggning. Bolaget anför bl.a. följande.

Av 3 kap 4 § miljöbalken följer att jord- och skogsbruk är av nationell betydelse, samt att brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Av prop. 1985/86:3 s. 158 följer att det ianspråktagande som åsyftas i första stycket innefattar åtgärder som på ett varaktigt sätt drar marken ur biologisk produktion. Det är enligt propositionen naturligt att tänka på utbyggnad av bostadsområden, industrier, upplag, vägar, ledningar osv. Det anges vidare i kommentaren ”Den svenska miljöretten” av G.M., att uttrycket anläggning inte är definierat vidare, men torde innebära olika slags exploateringar, t.ex. konstruktioner och gruvor. Det avgörande förefaller vara om exploateringen ”på ett varaktigt sätt drar marken ur jordbruksproduktion”.

Den park som bolaget vill anlägga omfattar ett område om mindre än 5 ha. Ställningen som anläggningen vilar på är fäst i jorden med markskruv och kan således enkelt nedmonteras och flyttas. Oaktat ovan borde produktion av el från förnyelsebara källor numera falla under definitionen av ”väsentliga samhällsintressen”. Detta med bakgrund i den omställning till elproduktion från

förnyelsebara källor som Sverige håller på att genomgå samt den långvariga och olösta kapacitets- och elbrist som råder i södra Sverige.

Uppförandet av solparken tar inte jordbruksmark i anspråk och drar inte på ett varaktigt sätt marken ur jordbruksproduktion. Solparken är, mot denna bakgrund, inte en anläggning i enlighet med 3 kap. 4 § miljöbalken. El från förnyelsebara källor är ett väsentligt samhällsintresse.

Länsstyrelsen anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande.

Vid prövning av frågor enligt 12 kap. 6 § miljöbalken ska bestämmelserna i 3 kap. och 4 kap. miljöbalken tillämpas i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden. Den planerade åtgärden innebär en ändrad markanvändning från jordbruksmark till solcellspark och att bedömning därför ska ske utifrån hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kapitlet miljöbalken. Mark- och miljödomstolen har i ett tidigare mål gällande anläggande av en solcellsanläggning på jordbruksmark, mål M 2919-20, delat länsstyrelsens bedömning om att sådana anläggningar ska anses utgöra förändrad markanvändning.

Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för att tillgodose väsentliga allmänintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Av prop. 1985/86:3 s. 53 framgår att jordbruksmarken är en begränsad resurs med en avgörande betydelse för att trygga livsmedelsförsörjningen i landet och att skyddet för den brukningsvärda jordbruksmarken är av stor betydelse för den långsiktiga hushållningen med naturresurser. Enligt den nationella livsmedelsstrategin, *En livsmedelsstrategi för Sverige- fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet* (prop. 2016/17:104) behöver den nuvarande livsmedelsproduktionen i landet öka. Bevarande av brukningsvärd jordbruksmark utgör således ett väsentligt samhällsintresse.

Den aktuella marken utgör brukningsvärd jordbruksmark i form av åkermark. Åkermarken har även en av de högsta produktionsklasserna i landet (klass 8 av 10) enligt Jord- och skogsklassificeringen.

Väsentliga samhällsintressen som kan ligga till grund för ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark kan t.ex. vara bostadsförsörjning eller väl fungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem, t ex en anläggning för energiproduktion. Länsstyrelsen delar bolagets bedömning att en anläggning för produktion av förnyelsebar energi, såsom en solcellsanläggning, kan anses utgöra ett väsentligt samhällsintresse. Det är dock inte tillräckligt att konstatera att anläggandet syftar till att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse för att den ska bli tillåtlig enligt 3 kap. 4 § miljöbalken. För att anläggandet ska kunna tillåtas krävs en utredning kring om behovet kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Bolaget har inte visat att man har valt en plats för elproduktion med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Bolaget har inte heller visat att anläggningen inte går att uppföra på en annan plats än brukningsvärd jordbruksmark, sett i ett större perspektiv utanför den berörda fastigheten. Ur ett större landskapsperspektiv bör det finnas annan mark som inte utgör brukningsvärd jordbruksmark som kan användas för anläggande av en solcellsanläggning. Det kan t.ex. röra sig om nedlagda flygplatser, deponier, vägområdet, tak utanför den aktuella fastigheten, industrier o.s.v.

Vid prövning av bygglov för vindkraftverk på jordbruksmark i mål P 8280-17, har Mark- och miljööverdomstolen ansett att vindkraftverkens begränsade tekniska livslängd inte i sig kunde anses vara tillräcklig för att åtgärden skulle anses vara tillfällig i den mening som avses i 3 kap 4 § miljöbalken. I likhet med vad som gäller vid en bygglovsprövning enligt plan- och bygglagen, har länsstyrelsen inte möjlighet att inom ramen för en anmälan enligt 12 kap. 6 § miljöbalken ställa villkor för hur länge en anläggning får finnas på platsen. Mot denna bakgrund kan anläggandet av solparken inte anses utgöra ett tillfälligt ianspråktagande av mark

utan ska ses som ett varaktigt ianspråktagande. Det behöver därför beaktas att det möjligen rör sig om ett betydligt längre ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark än de angivna 25-30 åren.

DOMSKÄL

Frågan i målet är om stadgandet i 3 kap. 4 § miljöbalken hindrar en etablering av aktuell storskalig solcellspark.

Länsstyrelsen hävdar att det är fråga om:

- ändrad markanvändning (dvs. från jordbruksmark till solcellspark),
- brukningsvärd jordbruksmark,
- att bevarandet av brukningsvärd jordbruksmark utgör ett väsentligt samhällsintresse och
- att produktion av förnyelsebar energi såsom solcellsanläggning kan anses utgöra ett väsentligt samhällsintresse.

Mark- och miljödomstolen instämmer i länsstyrelsens bedömningar i dessa delar.

Länsstyrelsen hävdar vidare att det inte är fråga om tillfälligt ianspråktagande av mark. Dessutom anser myndigheten att bolaget inte har visat att man har valt en plats med minsta intrång och olägenhet samt att bolaget inte har visat att anläggningen inte går att uppföra på en annan plats än brukningsvärd jordbruksmark.

Mark- och miljödomstolen noterar att bolaget i sin anmälan har uppgett att solpanelernas livslängd i praktiken kan beräknas till 30 år. Enligt bolaget har man för avsikt att efter att panelerna är uttjänta forsla bort dessa och återställa marken. Mark- och miljödomstolen bedömer att vad bolaget har anfört i denna del visar att det är fråga om en konstruktion som är enkel att montera ned och att det blir fråga om ett tillfälligt ianspråktagande av marken. Det är alltså inte fråga om att varaktigt dra marken ur jordbruksproduktion. Redan detta visar att 3 kap. 4 § miljöbalken inte hindrar anmäld etablering (prop. 1985/86:3 s. 158) och att länsstyrelsens förbud därför kan upphävas.

Vid bedömning av vald lokalisering noterar mark- och miljödomstolen särskilt att produktion av fossilfri el i Skåne och minskade koldioxidutsläpp är ett angeläget samhällsintresse. Dessutom finns det elledningar i närheten av den aktuella platsen som kan nyttjas för leveransen av el från solcellsparken till stamnätet. Vidare bidrar den storskaliga solcellsparken till att lindra den kapacitetsbrist som finns när det gäller leveranser av el i södra Sverige. Därutöver är det inte fråga om ett ianspråktagande som är irreparabelt. Användningen av aktuell mark för storskalig solcellspark bedöms vara den mest lämpade och medför god hushållning (3 kap. 1 § miljöbalken). Vald lokalisering kan således godtas.

Med hänsyn till det ovan nämnda ska överklagandet bifallas och ärendet återförvisas till länsstyrelsen för meddelande av försiktighetsmått. Sådana försiktighetsmått kan vara en tidsbegränsning av hur länge solcellsparken får finnas kvar på platsen och även att marken ska återställas efter nedmontering m.m.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 15 december 2021.

Urban Lund

Carl-Philip Jönsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Urban Lund, ordförande, och tekniska rådet Carl-Philip Jönsson. Målet har handlagts av beredningsjuristen Nina Knobloch Blomqvist.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.